

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

16 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Dariusz Zawistowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 16 maja 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej R. H.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 22 maja 2020 r., I ACa 134/20,

w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.

przeciwko R. H.

o zapłatę,

1) oddala skargę kasacyjną,

2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,

3) przyznaje od Skarbu Państwa – S.A. we W. na rzecz adwokata L. K. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił powództwo A. spółki akcyjnej w W. (dalej: „A.” lub „Bank”) skierowane przeciwko pozwanemu R.H. o zapłatę kwoty 75 243,56 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu.

Sąd pierwszej instancji ustalił między innymi, że 29 maja 2015 r. pomiędzy M. spółką akcyjną (dalej: „M.”) a pozwanym doszło do zawarcia umowy o kredyt gotówkowy z dodatkową gotówką w kwocie 86 624, 20 zł. W wyniku połączenia A. z M. powód wszedł we wszystkie prawa i obowiązki podmiotu przejmowanego (art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h.). Zgodnie z umową pozwany był zobowiązany do spłaty pożyczki wraz z należnymi opłatami, prowizjami i odsetkami umownymi w 120 miesięcznych ratach kapitałowo – odsetkowych. W umowie zastrzeżono, że w przypadku braku płatności, po powstaniu wymagalnej zaległości Bankowi będzie przysługiwać uprawnienie do jej wypowiedzenia (§ 9 ust. 2). Bank miał prawo wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia w razie utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej albo niedotrzymania przez niego warunków udzielenia kredytu (§ 12).

Pismem z 26 kwietnia 2017 r. powód poinformował pozwanego o zaległości w spłacie zobowiązania w kwocie 1070,12 zł powstałej 18 kwietnia 2017 r. oraz o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Następnie pismem z 15 sierpnia 2017 r. wystosował do pozwanego pismo zatytułowane „ostateczne wezwanie do zapłaty”, w którym wezwał go w terminie 7 dni od doręczenia pisma do uregulowania wymagalnego zadłużenia wynikającego z umowy kredytowej (według stanu na 16 czerwca 2017 r.) w kwocie 2 153, 99 zł (plus koszty wysyłki pisma 4,20 zł), informując jednocześnie, że nieuregulowanie zadłużenia może skutkować wypowiedzeniem umowy i żądaniem natychmiastowej spłaty całości zobowiązania.

Pismem z 15 września 2017 r., (doręczonym 27 września 2017 r.), zatytułowanym warunkowe wypowiedzenie umowy, pozwany został wezwany do spłaty zaległości, które na dzień sporządzenia pisma wynosiło 3 244,42 zł (plus 6,20

zł kosztów wysyłki) w terminie 14 dni roboczych liczonych od dnia jego doręczenia. W piśmie zawarta była również informacja o możliwości złożenia w terminie 14 dni roboczych od dnia jego otrzymania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Na wypadek nieskorzystania z przysługującego pozwanemu uprawnienia, Bank oświadczył że wypowiada umowę kredytu z zachowaniem trzydziestodniowego okresu wypowiedzenia, rozpoczynającego się od dnia, w którym upłynął termin czternastu dni roboczych licząc od daty doręczenia pisma. Wskazano w nim także, że jeżeli w okresie wypowiedzenia zostanie dokonana całkowita spłata zadłużenia przeterminowanego, wypowiedzenie stanie się nieskuteczne i umowa będzie kontynuowana na dotychczasowych warunkach.

Pismem z 12 grudnia 2017 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 75 242, 44 zł wynikającej z rozliczenia umowy kredytowej. 28 grudnia 2017 r. wystawił natomiast wyciąg z ksiąg banku, w którym kwota zobowiązania pozwanego określona została na 75 243,56 zł, w tym 72 667,07 zł niespłacony kapitał, 2387,23 zł odsetki umowne i 118 zł opłaty umowne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jest bezzasadne, powód nie wypowiedział bowiem skutecznie umowy kredytu.

Analizując art. 75 ust. 1 i 2 oraz art. 75 c ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst. jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 2324, ze zm. – dalej: „Pr.b.” lub „Prawo bankowe”) stanął na stanowisku, że powód nie zrealizował wymogów art. 75 c Pr. b. Pismo z 26 kwietnia 2017 r. nie mogło stanowić wezwania, o którym mowa w art. 75 c ust. 1 Pr.b. nie zawierało bowiem ani terminu na spłatę zaległości ani informacji o zagrożeniu wypowiedzeniem umowy. W piśmie z 15 sierpnia 2017 r. określono z kolei pozwanemu 7 dniowy termin na spłatę zaległości, a zatem krótszy niż wymagany w art. 75 c ust. 1 Pr.b. i nie poinformowano go o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia, jak tego wymaga art. 75 c ust. 2 Pr.b.

Również pismo z 15 września 2017 r. nie doprowadziło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu. Nie jest bowiem dopuszczalne wypowiedzenie umowy z zastrzeżeniem warunku, a taki warunek wprowadza połączenie w jednym piśmie wypowiedzenia umowy i wezwania do zapłaty ze wskazaniem, że zapłata spowoduje ustanie skuteczności wypowiedzenia. Postępowanie upominawcze z art.

75 c Pr.b. byłyby bowiem wówczas iluzoryczne, a wypowiedzenie umowy niejednoznaczne, nie dając pozwanemu pewności odnośnie do jego sytuacji prawnej i faktycznej.

W ocenie Sądu Okręgowego z oświadczenia Banku zawartego w piśmie z 15 września 2017 r. nie sposób wywnioskować kiedy nastąpią jego skutki, od kiedy biegnie termin wypowiedzenia i jaka kwota wykorzystanego kredytu i odsetek będzie wymagalna w dacie upływu terminu wypowiedzenia. W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, że nie zrealizowanie procedury upominawczej powoduje, że czynność wypowiedzenia umowy należy uznać za nieważną.

Wyrokiem z 22 maja 2020 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu - orzekając na skutek apelacji powoda - zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 75 243,56 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 grudnia 2017 r. i orzekł o kosztach postępowania za obie instancje obciążając nimi w całości pozwanego.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, za wyjątkiem oceny dowodu z dokumentu - warunkowego wypowiedzenia umowy kredytu, a także oceny prawnej dochodzonego żądania.

Ustalił dodatkowo, że pismo adresowane do pozwanego zostało zatytułowane „Warunkowe wypowiedzenie”. W pierwszej części zawierało wezwanie do dokonania w terminie 14 dni roboczych (liczonych od dnia otrzymania wezwania) spłaty zaległości, której wysokość określono na 3.244,42 zł oraz 6,20 zł, informowało także o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia w terminie 14 dni. W dalszej części stanowiło, że w przypadku nie skorzystania z powyższego uprawnienia „wypowiadamy umowę o kredyt gotówkowy (...) z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, rozpoczynającego się od dnia, w którym upłynął termin 14 dni roboczych”.

Stwierdził, że – wbrew stanowisku Sądu Okręgowego - z przytoczonych w piśmie sformułowań wynika, że treść warunkowego wypowiedzenia umowy kredytu pozwalała na precyzyjne określenie terminu wymagalności roszczenia. Okres wypowiedzenia umowy wynosił 30 dni i rozpoczynał swój bieg od dnia, w którym upłynął 14 dniowy termin na uiszczenie zaległych rat, liczony od daty

doręczenia warunkowego wypowiedzenia umowy. Pismo z 15 września 2017 r. pozwany odebrał 27 września 2017 r. i od tej daty rozpoczynał bieg 14-dniowy termin na ewentualne uiszczenie należności, a w dniu następnym po bezskutecznym upływie tego terminu zaczynał biec 30-dniowy termin wypowiedzenia. Wraz z jego upływem nastąpiło skuteczne rozwiązanie umowy i cała należność z tytułu kredytu stała się wymagalna.

Staął na stanowisku, że treść wypowiedzenia nie budzi żadnych wątpliwości. Jasno w nim wskazano, że pozwany został wezwany do spłaty zaległości, która powinna nastąpić w terminie 14 dni. Poinformowano także o możliwości złożenia w tym terminie wniosku o restrukturyzację zadłużenia, wskazując że w przeciwnym razie w ciągu następnych 30 dni nastąpi wypowiedzenie umowy. Stwierdzono, że jeżeli w okresie wypowiedzenia zostanie dokonana całkowita spłata zadłużenia przeterminowanego, wypowiedzenie stanie się nieskuteczne i umowa będzie kontynuowana na dotychczasowych warunkach. Poinformowano również pozwanego, że w przypadku nieuregulowania zadłużenia przeterminowanego bądź uregulowania go w niepełnej wysokości umowa zostanie rozwiązana wraz z upływem okresu wypowiedzenia, a całość zobowiązań z niej wynikających zostanie postawiona w stan wymagalności. Wyraźnie w nim także zaznaczono, że w przypadku spłaty zaległości wypowiedzenie stanie się nieskuteczne i ponownie podkreślono, iż w przypadku nieuregulowania zadłużenia umowa zostaje rozwiązana wraz z upływem okresu wypowiedzenia. Także sam tytuł pisma wskazuje wyraźnie, że stanowi ono wypowiedzenie umowy, które może być nieskuteczne pod pewnymi warunkami.

Sąd Apelacyjny uznał także, że jest dopuszczalne warunkowe wypowiedzenie umowy kredytu a tego rodzaju jednostronne oświadczenia woli są ważne, skuteczne i nie stoją w sprzeczności z art. 75 c Pr.b. Trwałość umowy kredytu nie stoi na przeszkodzie złożeniu oświadczenia tej treści, a w okolicznościach sprawy warunek został zastrzeżony na korzyść kredytobiorcy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powodowi nie można przypisać nielojalności kontraktowej, jego czynności korespondowały bowiem z treścią umowy. Pozwany zgodnie z § 9 ust. 2 umowy miał świadomość, że w przypadku, gdy będzie się

opóźniał ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, Bank wezwie go do dokonania spłaty zaległości w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania wezwania. Jeżeli należności nie zostaną uregulowane w całości w wyznaczonym terminie, będzie miał prawo wypowiedzieć umowę. Podkreślił, że warunkowe wypowiedzenie umowy, było korzystne dla pozwanego, o tyle, że dawało mu czas na podjęcie spłaty zaległości i tym samym zapobieżenie rozwiązaniu umowy i postawieniu całej należności w stan wymagalności. Chroniło, więc dodatkowo jego interesy, a precyzyjne określenie terminów wskazanych w wypowiedzeniu i skutków ich upływu przesunęło jedynie termin zakończenia stosunku zobowiązaniowego o 14 dni roboczych, o ile kredytobiorca nie podejmie wskazanych w wypowiedzeniu działań.

W konsekwencji nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że złożone przez powoda oświadczenie o wypowiedzeniu umowy nie wywołało skutków prawnych, gdyż było nieprecyzyjne i zawierało niedopuszczalny warunek.

Mając na względzie, że wysokość dochodzonej należności została w całości wykazana złożonymi w sprawie dokumentami, których pozwany skutecznie nie zdołał zakwestionować, Sąd Apelacyjny uwzględnił powództwo w całości.

W skardze kasacyjnej pozwany zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania ewentualnie uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu za obie instancje wraz z kosztami postępowania kasacyjnego. Wniósł także o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie:

1. art. 75c ust. 1 i 2 Pr.b. w zw. z art. 75 ust. 1 i 2 Pr.b. w zw. z § 9 ust. 2 pkt 1 oraz § 12 ust. 1 i 2 umowy poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że powód na skutek pisma z 15 września 2017 r., które zawierało oświadczenie woli, w którym połączono wezwanie do zapłaty, określono 14-dniowy termin do wystąpienia z wnioskiem o restrukturyzację zadłużenia i jednocześnie wskazano, że stanowi ono wypowiedzenie umowy jeśli pozwany nie zadośćuczyni obowiązkom zapłaty i nie złoży wniosku, dokonał skutecznego wypowiedzenia umowy, podczas

gdy analiza przepisów Prawo bankowego w korelacji z analizą pisma oraz postanowień umowy, powinna prowadzić do wniosku, że powód nie spełnił wymagań procedury upominawczej, o której mowa w art. 75c ust. 1 i 2 Pr.b., a oświadczenie z 15 września 2017 r. nie było skuteczne,

2. art. 60 k.c. w zw. art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz § 9 ust. 2 pkt 1 i § 12 ust. 1 i 2 umowy poprzez ich błędną wykładnię i zastosowanie subiektywnego wzorca wykładni pisma z 15 września 2017 r., nieuzasadnione pominięcie sposobu jego rozumienia przez odbiorcę oraz ustalenie jego znaczenia wyłącznie na podstawie nadanego mu przez adresata, co doprowadziło do uznania za skuteczne wypowiedzenia umowy i postawienia należności dochodzonej pozwem w stan natychmiastowej wymagalności, podczas gdy prawidłowa analiza treści oświadczenia z 15 września 2017 r., zgodnie z zasadami współżycia społecznego oraz ustalonymi zwyczajami z uwagi na różne określenie znaczenia oświadczenia przez strony, powinna dać prymat obiektywnemu wzorcowi wykładni, rozstrzygać wątpliwości na korzyść odbiorcy i prowadzić do wniosku, iż było ono dla pozwanego niejednoznaczne i pozostawiało wątpliwości co do rzeczywistej treści, od kiedy biegnie termin wypowiedzenia umowy, kiedy nastąpi skutek wypowiedzenia i jaka kwota kredytu i odsetek będzie wymagalna z chwilą upływu terminu wypowiedzenia,

- art. 89 k.c. w związku z art. 58 § 1 i § 3 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że Bank na skutek pisma z 15 września 2017 r., dokonał skutecznego wypowiedzenia umowy, w sytuacji gdy jednostronne oświadczenie woli o charakterze prawno - kształtującym, jako prowadzące do zakończenia stosunku prawnego, powinno być złożone samodzielnie, po wyczerpaniu działań upominawczych i jednoznacznie sformułowane, nie może być czynnością nagłą, zaskakującą dla kredytobiorcy, nawet jeżeli istnieją podstawy do podjęcia go zgodnie z treścią umowy i nie mogło zostać uczynione z zastrzeżeniem warunku.

Powód w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga koncentruje się na skuteczności wypowiedzenia pozwanemu umowy kredytu w płaszczyźnie dopuszczalności warunkowego wypowiedzenia umowy,

realizacji przez Bank procedury upominawczej, która powinna poprzedzać wypowiedzenie, a także wykładni pisma powoda z 15 września 2017 r., w kontekście jego zrozumiałości dla odbiorcy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ostatecznie przyjęto, że co do zasady dopuszczalne jest dokonanie czynności prawnej zawierającej zastrzeżenie, iż jej skutek zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli wykonującego zobowiązanie, a zdarzenie zależne od zachowania strony może polegać na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia. Zastrzeżenie to podlega ocenie na podstawie art. 353¹ k.c., z uwzględnieniem normatywnej konstrukcji warunku określonej w art. 89 k.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 marca 2013 r., III CZP 85/12, OSNC 2013, nr 11, poz. 132 i orzecznictwo przywołane w jego uzasadnieniu).

W nowszej judykaturze Sądu Najwyższego jednolicie prezentowane jest także stanowisko - które podziela skład orzekający w niniejszej sprawie - że zastrzeżenie warunku polegającego na spełnieniu świadczenia jest co do zasady dopuszczalne także w jednostronnej czynności prawnej obejmującej wypowiedzenie umowy, co dotyczy także wypowiedzenia umowy o kredyt pod warunkiem niezapłacenia zadłużenia. Podkreśla się przy tym, że konstrukcja warunkowego wypowiedzenia umowy kredytu jest korzystna dla kredytobiorcy, skoro uzyskuje on dodatkową możliwość utrzymania umowy w mocy, a zatem uchronienia się przed postawieniem kredytu w stan natychmiastowej wymagalności. Wskazuje się także, że przytaczany przeciwko dopuszczalności zastrzeżenia w wypowiedzeniu warunku argument, iż stwarza on stan niepewności po stronie kredytobiorcy, jest nieaktualny w sytuacji, w której – tak, jak ma to miejsce w okolicznościach sprawy - polega on na spełnieniu świadczenia przez kredytobiorcę, gdyż wówczas ma on pełną wiedzę, czy dokonał spłaty zadłużenia, a tym samym czy i z jakim dniem wypowiedzenie umowy stało się skuteczne (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 28 marca 2023 r., II CSKP 728/22, niepubl.; z 22 lutego 2023 r., II CSKP 768/22, niepubl.; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 28 maja 2020 r., I CSK 547/19, niepubl.; z 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20, niepubl.; z 25 czerwca 2020 r., II CSK 108/20, niepubl.; z 14 kwietnia 2022 r., I CSK 546/22, niepubl.; z 24 czerwca 2022 r., I CSK 1586/22, niepubl.; i z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1606/22, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego uznaje się także dopuszczalność wypowiedzenia umowy kredytu przez bank w sposób uzależniający skutek w postaci początku biegu ustalonego w umowie okresu wypowiedzenia prowadzącego do rozwiązania umowy od tego, czy dłużnik spłaci wymagalne zadłużenie w ustawowym terminie. Wymaga to jednak po pierwsze, oceny w świetle konkretnej umowy kredytu, a po wtóre, wypowiedzenie umowy nie może być czynnością nagłą, zaskakującą dla kredytobiorcy nawet, jeżeli istnieją podstawy do jego dokonania zgodnie z treścią umowy. Z tej przyczyny skorzystanie przez bank z tego jednostronnego uprawnienia kształtującego powinno nastąpić po wyczerpaniu środków mniej dla dłużnika dolegliwych, zwłaszcza uprzednich wezwań do zapłaty (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14; z 22 lutego 2023 r., II CSKP 768/22; i z 28 marca 2023 r., II CSKP 728/22;).

Wskazuje się także, że art. 75c Pr. b. nie zawiera wymagania, aby wezwanie do zapłaty zaległych świadczeń z pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia oraz oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytowej stanowiły wyodrębnione technicznie czynności i były dokonywane przez bank osobnymi pismami. Prowadzi to do wniosku, że jeśli umowa stron nie stanowi inaczej – a w stanie faktycznym sprawy tego nie stwierdzono - dopuszczalne i skuteczne jest zastosowanie przez bank konstrukcji warunkowego wypowiedzenia umowy kredytu, połączonego z wezwaniem do zapłaty i pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia (wypowiedzenie umowy pod warunkiem zawieszającym). Nie ma przeszkód prawnych by po upływie 14 dni na spłatę zadłużenia dzień następny był pierwszym rozpoczynającym okres wypowiedzenia umowy. Niewątpliwie bowiem wypowiedzenie jest w tych warunkach poprzedzone wezwaniem do zapłaty pod rygorem wypowiedzenia umowy, a także informacją o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia i bezskutecznym upływem 14 dniowego terminu. Skutek wypowiedzenia następuje zatem po upływie ustawowego terminu od wezwania kredytobiorcy do zapłaty (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 2023 r., II CSKP 768/22). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę podziela to stanowisko.

Nie budzi wątpliwości, że wypowiedzenie umowy zawartej z konsumentem jest bezskuteczne, jeżeli uprzednio bank nie dopełnił czynności upominawczych

przewidzianych w art. 75 c Pr.b. Przepis ten pełni bowiem dla kredytobiorców funkcję gwarantującą zachowanie minimalnego standardu proceduralnego poprzedzającego możliwość wypowiedzenia przez bank umowy kredytu (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 723/18, niepubl. i z 18 czerwca 2021 r., IV CSKP 92/21, OSNC 2022, nr 1, poz. 9).

Nie można jednak zgodzić się z tezą, że przeprowadzenie przez Bank czynności upominawczych - tak jak to miało miejsce w stanie faktycznym sprawy - skutkuje niedopełnieniem warunków prawnych niezbędnych do dokonania czynności wypowiedzenia, naruszając interesy kredytobiorcy i czyniąc jego ochronę przed skorzystaniem przez Bank z uprawnienia do wypowiedzenia umowy iluzoryczną.

Wprawdzie Bank maksymalnie skraca w ten sposób okres między wypełnieniem obowiązków z art. 75 c Pr.b. a rozpoczęciem biegu terminu wypowiedzenia, ale czyni to w sposób nie naruszający spoczywających na nim obowiązków ustawowych. Kredytobiorca, nadal ma bowiem możliwość spłaty zobowiązania w terminie 14 dni lub złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia i decyduje czy czynności te podejmie, czyniąc w ten sposób warunkowe wypowiedzenie umowy bezskutecznym. Ponadto uzyskuje dodatkową możliwość utrzymania w mocy umowy przez zapłatę zaległości w terminie bieżącego wypowiedzenia.

Dostrzeżenia w tym kontekście wymaga, że uprawnienie Banku do wypowiedzenia umowy może być uruchomione jedynie w przypadku, gdy kredytobiorca godzi w trwałość stosunku prawnego naruszając warunki umowy. Nie można zatem negować uprawnienia Banku stwierdzającego zaległość w spłacie kredytu, której kredytobiorca, mimo wystosowanych do niego – tak jak to miało miejsce w okolicznościach sprawy – ponagleń nie reguluje, do ograniczenia ryzyka i zapewnienia zwrotu udostępnionego kapitału wraz z należnym wynagrodzeniem. Do tego celu zmierza warunkowe wypowiedzenie umowy przez skrócenie, w granicach dopuszczalnych ustawą, okresu do złożenia i doręczenia dłużnikowi oświadczenia o wypowiedzeniu umowy, a także niwelowanie problemów związanych ze skutecznym doręczaniem korespondencji oraz ograniczanie kosztów z tym związanych.

Ponadto z wiążącej Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika że Bank odnotowywał brak spłat ze strony kredytobiorcy począwszy od kwietnia 2017 r., o czym go dwukrotnie informował pismami z 26 kwietnia 2017 r. i z 15 sierpnia 2017 r., przy czym w pierwszym piśmie zawarto także informację o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia (k. 57), a w drugim, że nieuregulowanie zaległości może skutkować wypowiedzeniem umowy z żądaniem natychmiastowej spłaty całości zobowiązania (k. 58). W obu pismach poinformowano pozwanego także o możliwości uzyskania telefonicznej informacji o bieżącej kwocie zadłużenia.

W takim stanie faktycznym warunkowe wypowiedzenie dokonane pismem z 15 września 2017 r. było już trzecią informacją dla kredytobiorcy o zaległości w spłacie kredytu i zostało dokonane po ponad czterech miesiącach od doręczenia pierwszego pisma przypominającego o obowiązku przestrzegania umowy. Brak zatem jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, że warunkowe wypowiedzenie było czynnością nagłą i zaskakującą dla kredytobiorcy. Z postawy powoda nie wynika także, by dążył do wypowiedzenia umowy niezależnie od zdolności pozwanego do obsługi zadłużenia. Przeczy temu zapewnienie mu możliwości spłaty zaległości w okresie biegnącego wypowiedzenia pod warunkiem rozwiązującym, co świadczy o działaniu zmierzającym do utrzymania umowy w mocy, o ile tylko kredytobiorca będzie zdolny do wywiązania się ze swojego zobowiązania.

Zarzuty naruszenia art. 89 k.c. w związku z art. 58 § 1 i § 3 k.c. a także art. 75c ust. 1 i 2 Pr.b. w zw. z art. 75 ust. 1 i 2 Pr.b. w zw. z § 9 ust. 2 pkt 1 oraz § 12 ust. 1 i 2 umowy nie zasługiwały zatem na uwzględnienie.

Wbrew zarzutom skargi trafnie także Sąd Apelacyjny przyjął, że treść pisma z 15 września 2017 r., jest jednoznaczna dla przeciętnego konsumenta i nie pozostawia wątpliwości jakie skutki wywołają zawarte w nim, w ujęciu chronologicznym oświadczenia powoda, jakie czynności może podjąć pozwany i jakie będą konsekwencje ich nie podjęcia oraz wypowiedzenia umowy, co dodatkowo zilustrowano graficznie ścieżką działań windykacyjnych (k. 59-60).

Również ustalenie terminu w którym doszło do rozwiązania łączącego strony stosunku prawnego nie powinno nastroczać pozwanemu żadnych trudności. Powód

wezwał pozwanego do spłaty zaległości w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania wezwania i poinformował go, że w tym czasie może złożyć wniosek o restrukturyzację zadłużenia. Jeżeli pozwany z tych uprawnień nie skorzysta to Bank oświadczył, że wypowiada umowę z zachowaniem trzydziestodniowego terminu wypowiedzenia. Z pisma tego jednoznacznie zatem wynikało kiedy rozpocznie się termin wypowiedzenia umowy w przypadku nie podjęcia przez pozwanego czynności zmierzających do przeciwdziałania rozwiązaniu umowy w postaci spłaty wymagalnego zadłużenia lub złożenia wniosku o restrukturyzację kredytu (dzień następujący po dniu, w którym upłynie 14 dni roboczych od doręczenia pozwanemu warunkowego wypowiedzenia), co czyni jednoznacznie określonym także termin w którym dojdzie do upływu wypowiedzenia.

Skarżący nie wyjaśnia natomiast jaki wpływ na skuteczność wypowiedzenia ma wskazanie jaka kwota kredytu i odsetek będzie wymagalna z chwilą upływu terminu wypowiedzenia. Skuteczne wypowiedzenie umowy kredytu i rozwiązanie umowy czyni dopiero aktualnym rozliczenie stron będące konsekwencją postawienia kredytu w stan wymagalności. Ponadto pozwanego w analizowanym piśmie – zgodnie z zasadą wynikającą z art. 354 § 2 k.c. - poinformowano, że może uzyskać informację o bieżącej kwocie zadłużenia telefonicznie, a nawet sugerowano dokonanie takiego kontaktu przed dokonaniem wpłaty (k. 59 - 60).

Treść pisma nie pozostawia także najmniejszych wątpliwości co do możliwości zapobieżenia negatywnym skutkom wypowiedzenia przez działanie pozwanego, polegające na zapłacie wymagalnego zadłużenia kredytowego ewentualnie złożeniu wniosku o restrukturyzację kredytu. Pozwany miał zatem realny wpływ na kolejne czynności Banku, a także otrzymał szansę uniknięcia dotkliwych dla niego konsekwencji w postaci rozwiązania umowy kredytu za wypowiedzeniem i utrzymania stosunku kredytowego w dotychczasowym kształcie. Z postanowień umowy łączącej strony nie wynika także, że powód nie mógł zastosować konstrukcji wypowiedzenia warunkowego. Zarzuty naruszenia art. 60 k.c. w zw. art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz § 9 ust. 2 pkt 1 i § 12 ust. 1 i 2 umowy nie zasługiwały zatem na uwzględnienie.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art.398¹⁴

k.p.c.), o kosztach postępowania kasacyjnego orzekając na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U z 2018 r., poz. 265), a o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 18).

[P.L.]

[ał]